

ВЕРБАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПТУ *FAMILLE* В ПОВІСТІ А. ГАВАЛЬДА “L'ÉCHARRÉE BELLE”

Павлюк О. О.

*кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри викладання другої іноземної мови
Запорізький національний університет
вул. Жуковського, 66, Запоріжжя, Україна
orcid.org/0000-0002-7821-5269
helen.pavlyuk@gmail.com*

Ключові слова: *текстовий
концепт, сім'я, картина світу,
лексика, метафора.*

У статті розглядаються мовні засоби вираження концепту *FAMILLE* у контексті повісті “L'Écharrée belle” А. Гавальда. Індивідуальні, або авторські, концепти відбивають особистий досвід письменниці, її уяву, бачення світу й ставлення до нього. Метою роботи є дослідження особливостей втілення художнього концепту *FAMILLE* у тексті повісті “L'Écharrée belle” А. Гавальда. Завданням роботи є визначення змісту базового концепту *FAMILLE* у зазначеному творі й розгляд особливостей його вербалізації в художньому тексті.

Два брати й дві сестри, Симон, Венсан, Гаранс і Лола, – члени однієї родини й до свого кола не дуже допускають інших, чужих. Повість “L'Écharrée belle” – це розповідь про один день у житті братів і сестер і водночас розповідь про їхнє дитинство, про все їхнє життя. Дитинство пройшло, й через роки в цієї четвірки залишилися спогади про їхні спільні ігри й витівки. Центром концепту *FAMILLE* в індивідуально-авторському рішенні виступає образ родини, яка складається із чотирьох осіб: двох братів і двох сестер. Родина не ототожнюється ані з рідною домівкою, ані з батьками. Зміст концепту *FAMILLE* містить такі складники, як склад родини, спільність у сприйнятті світу, схожість характерів, спільне дитинство, а отже, спільні спогади, захоплення, переживання, близькі стосунки між братами й сестрами, відторгнення інших, «чужих». Аналіз тексту повісті засвідчує, що концепт «сім'я» перетинається з концептами «свій», «чужий». «Своє коло» відбивається в лексемах: l'équipage, le clan, le camp, l'équipe, la ligue. Дійовим засобом вербалізації текстового концепту *FAMILLE* у повісті А. Гавальда є метафора, яка всебічно віддзеркалює основні семантичні ознаки концепту й розкриває його з нових боків. Аналіз лексико-семантичних репрезентантів концепту *FAMILLE* довів, що образ родини в повісті А. Гавальда створюється на основі характеристики зустрічі братів і сестер, спогадів про спільне дитинство. Родина в тексті повісті – це не побут, не спільне господарство, це насамперед спільне духовне життя, спорідненість душ, схожі смаки й погляди на літературу, музику, живопис, це близькі уявлення про етику й філософію.

VERBALIZATION OF THE CONCEPT *FAMILLE* IN A. GAVALDA STORY “L’ÉCHAPPÉE BELLE”

Pavlyuk O. O.

*Candidate of Philological Sciences, Associate Professor,
Senior Lecturer at the Department of Second Foreign Language Teaching
Zaporizhzhia National University
Zhukovskoho str., 66, Zaporizhzhia, Ukraine
orcid.org/0000-0002-7821-5269
helen.pavlyuk@gmail.com*

Key words: *text concept, family, picture of world, lexis, metaphor.*

The article considers the linguistic means of expression of the *FAMILLE* concept in the context of A. Havalda's story “L’Échappée belle”. Individual or author's concepts reflect the personal experience of the writer, his imagination, vision of the world and attitude to it. The aim of the work is to research the peculiarities of the embodiment of the artistic concept of *FAMILLE* in the text of A. Gavalda story “L’Échappée belle”. The task of the work is to determine the content of the basic concept of *FAMILLE* in this story and to consider the peculiarities of its verbalization in the literary text.

Two brothers and two sisters, Simon, Vincent, Garans and Lola, are members of the same family and do not allow others into their environment. “L’Échappée belle” is a story about one day in the life of siblings and at the same time a story about their childhood, about their whole life. The childhood passed, and years later the four of them had memories of their joint games and pranks. The center of the *FAMILLE* concept in the individual author's decision is the image of a family consisting of four people, two brothers and two sisters. The content of the *FAMILLE* concept includes such components as family composition, common perception of the world, similarity of characters, common childhood, and, consequently, common memories, hobbies, experiences, close relationships between siblings, rejection of others, “strangers”. “Your circle” is reflected in the tokens: l'équipage, le clan, le camp, l'équipe, la ligue.

An effective means of verbalizing the textual concept of *FAMILLE* in A. Havalda's novel is a metaphor that comprehensively reflects the main semantic features of the concept and reveals it from new angles. The analysis of lexical and semantic representatives of the *FAMILLE* concept proved that the image of the family in A. Havalda's story is created on the basis of the characteristics of the meeting of brothers and sisters, memories of a common childhood. The family in the story is not a way of life, not a common economy, it is first of all a common spiritual life, kinship of souls, similar tastes and views on literature, music, painting, it is close ideas about ethics and philosophy.

В останні роки все більший інтерес лінгвістів викликає дослідження концептів на матеріалі художніх текстів. Реконструкція ключових концептів текстового простору з наступним об'єднанням їх у систему надає змогу представити художню картину світу твору. Індивідуальні, або авторські, концепти відбивають особистий досвід письменника, його бачення світу й ставлення до нього. Вони віддзеркалюються в художньому мовленні, в мові твору. **Мета статті** – проаналізувати й описати особливості втілення художнього концепту *FAMILLE* у тексті повісті “L’Échappée belle” А. Гавальда. **Завданням** роботи є визначити

зміст концепту *FAMILLE* у творі “L’Échappée belle” А. Гавальда і розглянути особливості його вербалізації в художньому тексті. Базовий концепт *FAMILLE* посідає провідне місце в концептосфері зазначеної повісті сучасної французької письменниці. **Об'єктом** дослідження є концепт *FAMILLE*, вербалізований у повісті “L’Échappée belle” А. Гавальда, **предметом** дослідження є особливості лексико-семантичної вербалізації концепту *FAMILLE* у зазначеному творі сучасної французької письменниці.

У більшості досліджень, що аналізують когнітивний аспект мовотворчості, центральною кате-

горією є індивідуально-авторський концепт, який у деяких роботах іменується культурним художнім концептом, текстовим концептом, концептом тексту. Текстові концепти викликають неабиякий інтерес лінгвістів. Актуальним завданням є створення типології концептів авторської свідомості, виявлення форм їхнього ментального уявлення. Н.С. Валгіна зазначає, що в художньому тексті життєвий матеріал перетворюється у свого роду «маленький всесвіт», побачений очима автора, тому в художньому тексті за зображеними картинками життя завжди присутній підтекстовий, інтерпретаційний функціональний план, «вторинна дійсність» [1, с. 70]. Основним принципом сучасної наукової парадигми визначається «постулат про примат когнітивного» [2], відповідно до якого когнітивні структури визначають функціонування будь-яких компонентів мовної системи – лексичних, граматичних, фразеологічних, стилістичних, текстових. Слідом за І.А. Тарасовою в нашій роботі ми розглядаємо концепт як одиницю індивідуальної свідомості, авторської концептосфери, вербалізованої в єдиному тексті творчості письменника (що зовсім не виключає можливої еволюції концептуального змісту від одного періоду творчості до іншого, від одного твору до іншого) [3, с. 164]. На відміну від узагальнених пізнавальних концептів художні концепти є індивідуальними, особистісними, розмитими й складнішими психологічно; вони являють собою комплекс понять, уявлень, почуттів, емоцій, навіть проявів волі [4, с. 35].

Два брати й дві сестри, Симон, Венсан, Гаранс і Лола, – члени однієї родини й до свого кола не дуже допускають інших, чужих. Повість “*L’Échappée belle*” – це розповідь про один день у житті братів і сестер і водночас час розповідь про їхнє дитинство, про все їхнє життя. Що може більше об’єднувати рідних людей, як не разом проведені роки? Дитинство пройшло, й через роки в цієї четвірки залишилися спогади про їхні спільні ігри, забави, витівки. Звичайно, що старший, Симон, був найкращим у всьому, був богом іграшкових автомобілів, чемпіоном у складанні металевого конструктора, він абсолютно геніально збирав конструктор «Лего», він побудував фантастичну планету з рослинним покривом із сухого лишайнику й дивними тваринами, зліпленими з хлібного м’якшішу й павутиння: *Sait-elle que l’homme assis à ses côtés était un dieu des modèles réduits ? Un as du Meccano ? Un génie des Lego System ? Un petit garçon patient qui a mis plusieurs mois à construire une planète délirante avec du lichen séché pour faire le sol et des bestioles hideuses fabriquées en mie de pain et roulées dans de la toile d’araignée?* Цей впертий хлопчик брав участь і вигравав в усіх можливих конкурсах, розіграшах лото тощо: *Un petit gars têtue qui participait à tous les concours et les*

gagnait presque tous <...> Звичайно, що його впертість розглядається молодшими як геройство. Він викликав у них захоплення, був взірцем для них. Одного разу Симон побудував такий красивий замок із піску, який, на думку журі, дитина сама зробити б не могла, того разу його дискваліфікували за те, що він начебто робив свій замок за допомогою дорослих: *Une année, son château de sable était si beau que les membres du jury l’ont disqualifié en l’accusant de s’être fait aider.*

Персонажі в повісті поділяються на своїх і чужих. «Свої» ідеалізуються: так, Симон єдиний, хто міг відремонтувати ксерокс у мерії: *Le seul garçon qui savait réparer la photocopieuse de la mairie.* У дитинстві він стриманий, коректний Симон Ларьо, який все своє життя був чутливим і не докучав нікому: *Simon Lariot, le discret Simon Lariot, qui a toujours mené son petit bonhomme de chemin avec grâce et sans embêter personne.* Дорослий Симон Ларьо так само стриманий, коректний, який не вподобає розмови в колі родичів своєї жінки, який уникає конфліктів зі своїм тестем.

«Свого», «своїх» рідні обожають, їх всі обожають, абсолютно всі: *Nous l’adorons. <...> Oui, nous l’adorons. Tout le monde l’adore d’ailleurs. Nos nounous, ses institutrices, les profs, ses collègues de bureau, ses voisins... Tout le monde.* «Чужих» вони не приймають, відторгають.

Члени родини вирізняються певною обраністю, вони кращі за інших, вони з інших планет, наприклад, Симон в очах Гаранс, молодшої сестри, а це саме вона ділиться своїми спогадами й роздумами, виглядає інопланетянином, можливо, з Венери. Він ніколи не нервує, ні про кого не каже нічого поганого й нікого не засуджує: *Mon frère ne s’énerve jamais, ne dit jamais de mal de personne, ne connaît pas la malveillance et ne juge pas son prochain. Mon frère est d’une autre planète. Un Vénusien peut-être...* Молодшого й не менш улюбленого брата, Венсана, вона також уявляє інопланетянином, висловлюючи любов до нього, називає його місячним П’єро, Марсіанином: *Notre Pierrot lunaire, notre Martien, notre petit frère, notre Vincent à nous.* Отже, обидва брати є дуже неординарними, на думку Гаранс, прибульцями, один із Марсу, другий із Венери.

Щодо сестри, її Гаранс також обожає, оскільки Лола її панює: цікавиться нею, підтримує її, співчуває їй: *Lola me gâte. Elle tient le rideau quand je suis dans la cabine d’essayage, me dit toujours que je suis belle et que non, pas du tout, ça ne me fait pas un gros cul. Elle me demande à chaque fois comment vont mes amours et fait la moue quand je lui parle de mes amants.*

У цих двох братів і двох сестер було спільне дитинство, а отже, багато того, що об’єднує, – спільні витівки, спільні спогади, спільні

плани. Коли вони були малими й весело проводили час на килими у своїй кімнаті, слухаючи музику й цілуючи Симона по-сестринськи в ніс; у той час, як він робив за них домашні завдання, вони, молодші, уявляли їхнє майбутнє: *Quand nous étions petites, affalées sur la moquette de sa chambre, en train d'écouter ses disques et en lui taxant des becs pendant qu'il faisait nos devoirs, nous nous amusions à imaginer notre avenir.* Уже тоді вони пророкували Симону, що він попадеться якійсь мимрі, вони заздалегідь не любили його майбутню обраницю: *"Toi, tu es tellement gentil que tu te feras mettre le grappin dessus par une chieuse"*.

Симон, найстарший, є найголовнішим у цій «четвірці». Він розумний, спокійний, неконфліктний, стриманий. Гаранс йому нагадує, що він герой в їхній сім'ї: *C'est toi le héros de la famille, je te rappelle!* «Свої», рідні, й «чужі» гостро протиставляються в повісті. «Чужі» не сприймаються «своїми». Як ми бачимо, особливе несприйняття невістки Карини сестрами пов'язане або з тим, що вона «інакша», не така, як вони (наводиться великий перелік її відмінностей, прикладів її неприйнятної для «своїх» поведінки), або ще з тим, що вона забирає одного з їхньої четвірки, найкращого, Симона: *<...> parce que ma belle-sœur, c'est tout un poème. Ma belle-sœur Carine a fait pharmacie mais préfère qu'on dise médecine, donc elle est pharmacienne mais préfère qu'on dise pharmacien, donc elle a une pharmacie mais préfère qu'on dise une officine. Elle aime bien se plaindre de sa comptabilité au moment du dessert et porte une blouse de chirurgien boutonnée jusqu'au menton avec une étiquette thermocollante où son nom est écrit entre deux caducées bleus.* Гаранс називає Карину *c'est tout un poème (розм.)* – «це щось неможливе». Невістка залишається чужою, її виховали інші батьки. На думку Гаранс, Карина, пройшовши стажування в їхньому домі, в їхній родині, могла б навчитися життя, але потім згадує, що невістка виховувалась своїми батьками, живчиками Жаком і Франсіною Моліну, в передмісті Мана: *Souvent je me dis que je devrais la prendre en stage chez moi quelques jours pour lui apprendre la vie. <...> Et puis je me souviens qu'elle a été élevée par les sémillants Jacques et Francine Molinoux au fond d'une impasse dans la banlieue résidentielle du Mans et je me dis que, tout compte fait, elle ne s'en tire pas si mal <...>*

Карина, на думку Гаранс, дуже передбачувана: *Ma belle-sœur Carine est assez prévisible.* Таку примітку про неї подає автор: вона п'є каву без кофеїну, додаючи до неї заміник цукру: *Et, plongée dans un abîme de perplexité, elle se console en tournant longtemps son sucre sans sucre au fond de son café sans caféine.* Гаранс відчуває неприродність, штучність, неприродну «правильність»

невістки, її несхожість зі «своїми», рідними. Симон єдиний із них живе в шлюбі постійно, Карина, невістка, видається зайвою, особливо сестрам. В обох сестер присутнє бажання подратувати невістку, вколоти її, засмутити, навести на роздуми (*donner du grain à moudre*), донести до неї значущість її чоловіка. Можливо, через ревності до тої, яка забирає «члена команди»: *Mais c'est pour énerver ma belle-sœur. Ça n'a pas loupé d'ailleurs. Et c'est ce que j'aime bien avec elle ça ne loupe jamais. Je ricanais en me roulant en boule. Je venais de lui donner du grain à moudre pour le restant du trajet, à ma petite Carine.* Гаранс не приховує свої насмішки (*je ricanais*), для неї причиною її нелюбові до *ma petite Carine* «Кариночки» є снобізм останньої. Симон каже сестрам, що саме поряд із ними його жінка стає нестерпною, ревнивою; вона відчуває себе чужою, їх боїться; їй здається, що нею нехтують: *C'est quand vous êtes là qu'elle est pénible. Je crois qu'elle est jalouse <...> Elle a peur de vous. Elle croit que je vous aime plus qu'elle et <...> et puis vous représentez tout ce qu'elle n'est pas.* Виправдовуючи свою жінку перед сестрами, Симон зазначає, що вона йому зробила два подарунки: *Et puis elle m'a fait deux beaux cadeaux quand même <...>* (хлопчика й дівчинку).

Злютованість цих братів і сестер, їхня готовність встати на захист будь-кого із четвірки, небажання кожного з них почути будь-яку критику про когось із трьох інших драгують жінку Симона: *De toute façon, on ne peut jamais rien dire dans cette famille. Dès qu'on fait la moindre remarque les trois autres vous tombent dessus avec un couteau sous la gorge, c'est ridicule.*

У родині настає пожвавлення, коли «чужі» витискуються з їхнього кола: *L'ambiance était revenue. Nous avons réussi à éjecter l'alien hors du vaisseau spatial.* Чужий світ для цієї «прегарної четвірки» – це чужі погляди, це снобізм, брехня, нещирість, жорстокість, грубість.

Старші, Симон і Лола, вдвох мали спільну справу: під час Тур де Франс вони купили п'ятдесят багетів і доклали зусиль, щоб продати зроблені з них сандвічі, а зароблені гроші витратили на всю четвірку, придбавши собі іграшки, шістдесят Малабарів, але також окремі подарунки для молодших: скакалку для Гаранс, трубу для Венсана й останній комікс *Yoko Tsuno: Et le jour où le Tour de France est passé dans le village... Ils sont allés acheter cinquante baguettes et ont vendu des sandwiches à tour de bras. Avec les sous, ils se sont achetés des farces et attrapes, soixante Malabar, une corde à sauter pour moi, une petite trompette pour Vincent et le dernier Yoko Tsuno.*

У них, у старших, було трохи інакше дитинство, ніж у молодших. Їх об'єднує пережите. Най-

більше своє враження про те, що бачили абата в шортах, вони навіть записали за гаражними дверима: *“Aujourd’hui le 8 avril on a vu l’abbé en short”*. Крім того, Симон і Лола пережили разом розлучення батьків, вечір, коли батько перекинув величезну кухонну шафу, а мати вийшла з дому й поїхала на автомобілі: *Et puis ils (Simon et Lola) ont vécu ensemble le divorce des parents... Un soir, Pop a fait tomber l’énorme armoire de la cuisine et Maman est partie avec la voiture. Ils suçaient leur pouce dix marches plus haut*. Розрив батьків перевернув їхній світ. Тоді Симон і Лола все бачили й чули, вони сиділи й смотали великий палець, що є ознакою переживань. За поясненням психологів, не тільки діти, але нерідко й дорослі роблять це, щоб заспокоїтись.

Можливо, через розлучення батьків шлюбні стосунки сприймаються дітьми як нетривкі. Неміцність уз шлюбу для них доводиться тим, що батьки розсталися, а сестринсько-братські зв’язки, на їхню думку, непорушні. Ці четверо, два брати й дві сестри, – уламки родини. Батьки, старик *Pop* і мама, ведуть своє власне життя. Родина (*Famille*) із великої літери **F**, Родина, яка включає насамперед батьків, для них насправді ніколи не існувала: *Un jour, je me souviens, nous étions en famille sur une plage près d’Hossegor et c’était rare que nous soyons en famille quelque part, parce que la Famille avec un grand F majuscule, ça n’a jamais été exactement pour nous*. Їхній батько, маючи чотирьох дітей, ніколи не хотів, щоб його називали «батьком»: *Notre papa n’a jamais voulu qu’on l’appelle Papa et, quand les gens s’en étonnaient, nous répondions que c’était à cause de mai soixante-huit. Ça nous plaisait bien comme explication, “Mai 68”, c’était comme un code secret, c’était comme si on disait “C’est parce qu’il vient de la planète Zorg”*. Оточення із цього дивувалося, а діти таке пояснювали травневими подіями 1968 року, що символізують бунтарський дух. Це пояснення їм було дуже до вподоби, це був їхній секретний код, немовби їхній батько був з іншої планети.

З одного боку, батьки цієї четвірки заклали в дітях основи духовності, долучили їх до музики, книжок, батьки примушували їх дивитися на світ по-іншому, з більшої висоти, з більшої відстані: *Parce que ce sont eux qui nous ont appris les livres et la musique. Ce sont eux qui nous ont parlé d’autre chose et qui nous ont forcés à voir autrement. Plus haut, plus loin*. Але з іншого боку, батьки забули їм дати головне – впевненість у собі. Вони думали, що це прийде само. Упевненість до дітей так і не прийшла. Батьки вважали, як відзначає Гаранс, що вони, всі четверо, були не дуже здатні до життя, а компліменти лише псували б їхні «я»: *On se rappelle aussi que tout ça, cette apparente indifférence, cette discrétion, cette faiblesse aussi,*

c’est la faute de nos parents. De leur faute, ou grâce à eux.... Mais ce sont eux aussi qui ont oublié de nous donner la confiance. Ils pensaient que ça viendrait tout seul. Que nous étions un peu doués pour la vie et que les compliments nous gâcheraient l’ego. У слабкостях, які теж спільні для всіх чотирьох, Гаранс звинувачує батьків. І в результаті вона називає себе, своїх братів і сестру *sublimes toquards* – «піднесеними нікчемами», основною рисою яких є їхня мовчазність, безмовність проти розпалу інших, пропущені удари й бажання блювати як реакція на неприємних людей: *Silencieux face aux excités avec nos coups d’éclat manqués et notre vague envie de vomir*. Таким чином, у стриманості й слабкості братів і сестер Гаранс звинувачує батьків, які не заклали в дітях впевненості в собі. Наслідком їх виховання стало те, що брати й сестри не люблять себе і мають дуже низьку самооцінку: *<...> c’est justement parce que nous n’avons pas la moindre parcelle de confiance en nous. Nous ne nous aimons pas*. У характерах братів і сестер є спільні риси. Вони не люблять свар під кінець обідів, вечірок, уникають конфліктів, прямих зіткнень. Як зазначає Симон, це даремне, неправильне витрачання енергії, а сили треба зберігати для цікавіших боїв. Симон такий самий, як вони: *Simon est comme nous : il n’aime pas les engueulades de fin de banquet, redoute les conflits et fuit les rapports de force. Il prétend que c’est de l’énergie mal employée et qu’il faut garder ses forces pour des combats plus intéressants*.

Розповідаючи про свою родину, Гаранс ставить собі питання, чому вони, всі четверо, такі схожі між собою та так відрізняються від інших. Чому їх так вражають люди, які кричать, чому вони губляться від агресії, що в них не так? Де закінчується добре виховання та починається безхарактерність? *Pourquoi sommes-nous ainsi tous les quatre? Pourquoi les gens qui crient plus fort que les autres nous impressionnent-ils? Pourquoi les gens agressifs nous font-ils perdre nos moyens? Qu’est-ce qui ne va pas chez nous ? Où s’arrête la bonne éducation et où commence la veulerie?*

Родинні стосунки в цій «четвірці» ґрунтовані не тільки на кровній, але й на духовній близькості. Це й улюблена музика й письменники; дороги, руки, барлоги; шлейфи спадних зірок, щасливі й сумні спогади; популярні пісні з їхніми приспіваними тощо. Одні й ті самі гени, однакове виховання, а тому спільність, схожість характерів, схожа поведінка, схоже сприйняття світу й ставлення до нього: *Il y a plein de choses dans notre tête. <...> Il y a la musique et les écrivains. Des chemins, des mains, des tanières. Des bouts d’étoiles filantes recopiés sur des reçus de carte bleue, des pages arrachées, des souvenirs heureux et des souvenirs affreux. Des chansons, des refrains sur le bout de nos langues*.

Des messages archivés, des livres massues, des oursons à la guimauve et des disques rayés. Notre enfance, nos solitudes, nos premiers émois et nos projets d'avenir. Усе це спільне для них, їм однаково близьке. І це все вони зберегли. Час не поміняв їхні спільні інтереси. Зустрівшись, вони розмовляють про те саме, про що говорили в десять, у п'ятнадцять, у двадцять років, тобто про прочитані книги, про побачені фільми, про почуті пісні, про нові сайти, про бібліотеку «Галліка», про всі багатства інтернету, про своїх друзів, про друзів їх друзів, про любов тощо. Усе це було спільним для цієї четвірки: *Nous avons parlé des mêmes choses qu'à dix ans, qu'à quinze ou qu'à vingt ans, c'est-à-dire des livres que nous avons lus, des films que nous avons vus, des musiques que nous avons entendues et des sites que nous avons découverts. De Gallica, de tous ces nouveaux trésors en ligne, des musiciens qui nous épataient, de ces billets de train, de concert ou d'excuse que nous rêvions de nous offrir, des expos que nous allions forcément rater, de nos amis, des amis de nos amis et des histoires d'amour que nous avons – ou pas – vécues.* Незважаючи на час, вони залишаються близькими один одному.

У тексті цього твору родина постає як клан, але це клан чотирьох, слід зауважити, що батьки до цього клану не входять: *Le clan se ressoudait. La vie se remettait en quatre;* члени родини виступають гвардійцями: *C'était nous les cadets de Gascogne, de Carbon et de Castel-je-ne-sais-plus-où;* екіпажем космічного корабля: *Nous avons réussi à éjecter l'alien hors du vaisseau spatial. Il ne nous restait plus qu'à récupérer le dernier membre d'équipage;* спортивною командою, гравці якої грають на одному полі, в одній лізі: *Elle avait changé de camp. D'équipe, plutôt. Elle ne jouait pas contre nous, elle jouait dans une ligue qui nous ennuyait un peu. Un genre de cricket à la con avec plein de règles imbitables...*

Маючи багато спільного, вони насправді дуже різні, Лола і Гаранс: *Nous sommes bien différentes pourtant... Elle a peur de son ombre, je m'assois dessus. Elle recopie des sonnets, je télécharge des samples. Elle admire les peintres, je préfère les photographes. Elle ne dit jamais ce qu'elle a sur le cœur, je dis tout ce que je pense. Elle n'aime pas les conflits, j'aime que les choses soient bien claires. Elle aime être "un peu pompette", je préfère boire. Elle n'aime pas sortir, je n'aime pas rentrer. Elle ne sait pas s'amuser, je ne sais pas me coucher. Elle n'aime pas jouer, je n'aime pas perdre. Elle a des bras immenses, j'ai la bonté un peu échaudée. Elle ne s'énerve jamais, je pète les plombs. Elle dit que le monde appartient à ceux qui se lèvent tôt, je la supplie de parler moins fort. Elle est romantique, je suis pragmatique. Elle s'est mariée, je papillonne. Elle ne peut pas coucher avec un garçon sans être amoureuse, je ne peux pas coucher avec un*

garçon sans préservatif. Elle... Elle a besoin de moi et j'ai besoin d'elle. Сестри вкрай несхожі між собою, але вони мають потребу одна в одній. Сполучення антитези й анафори в межах цього фрагменту посилює враження від їхньої взаємної необхідності. Дівчата дуже різні, але водночас вони не просто сестри, вони найкращі подруги: *Aujourd'hui elle est ma meilleure amie. Ce truc à la Montaigne et la Boétie, vous savez... Parce que c'était elle, parce que c'était moi.* Наведення імен відомих французьких історичних персонажів *Montaigne* і *Boétie* є алюзією на тісну дружбу, однаковість думки, духовну близькість.

Брати й сестри весь час на зв'язку, вони спілкуються в Інтернеті, підтримують один одного, весь час листуються, обмінюються дебільними анекдотами тощо... Це люди, які мають потребу один в одному, Симон і Венсан: *C'est avec Vincent qu'il parle le plus. A cause d'Internet. Ils s'écrivent tout le temps, s'envoient des blagues débiles et des adresses de sites pour trouver des vinyles, des guitares d'occasion ou des amateurs de maquettes.* Гаранс і Лола: *Nous nous écrivions toutes les semaines. Elle était ma grande sœur chérie. Je l'idéalisais, je lui envoyais des dessins et lui écrivais des poèmes. Quand elle rentrait, elle me demandait si Vincent s'était bien comporté pendant son absence. Bien sûr que non, lui répondais-je, bien sûr que non. Et je racontais dans le détail toutes les infamies dont j'avais été la victime la semaine passée. A ce moment-là, et à ma grande satisfaction, elle le traînait jusque dans la salle de bains pour le cravacher.* Між ними є такий зв'язок, що вони відчують себе половинками одного цілого: *Il y a quelque chose de spécial entre eux deux;* розуміють один одного з півслова, пів натяку тощо. Їм радісно бути разом, вже приблизно 30 років вони відчують один до одного любов і ніжність: *Lola allait venir. Lola serait avec nous. Lola ne nous avait pas lâchés et le reste du monde pouvait bien s'évanouir. Simon avait mis ses lunettes de soleil. Il souriait. Sa Lola était dans le train...*

Аналіз лексико-семантичних репрезентантів концепту FAMILLE довів, що образ родини в повісті А. Гавальда створюється на основі характеристики зустрічі братів і сестер, спогадів про спільне дитинство.

Родина в розумінні письменниці – це не побут, не спільне господарство, це насамперед спільне духовне життя, спорідненість душ, схожі смаки, схожі погляди на літературу, музику, живопис, близькі уявлення про етику й філософію. Родина у творі письменниці має свій склад. Це «чудова четвірка»: Симон, Венсан, Лола, Гаранс. Родина не ототожнюється з рідною домівкою, з батьками (Старим і мамою). Батьки розійшлися, і після розлучення в них почалося своє власне життя.

Родина в повісті А. Гавальда має свій простір. Це Париж і його передмістя. Це *Brighton* (Брайтон), *Valence* (Валенсія), *Marseille* (Марсель) – топоніми на позначення міст, де може жити їхній Старий. Це *Côte d'Argent* «Срібний берег» на Біскайському узбережжі Франції. Це старовинний замок середньовіччя – перлина Ренесансу, де проводить екскурсії Венсан, а також циганський табір, розташований неподалік від цього замку. Це маленьке село департаменту *Indre* (Ендр), *Orléans* (Орлеан), *Hossegor* (Оссгор), *France* (Франція), *L'Univers* (Всесвіт).

Сім'я також має свій час. У ньому автор особливо виділяє *la Grande Époque. Celle de Villiers* «Велику епоху, епоху Вільє». Батьки тоді ще були щасливими разом і вся родина жила десь у глушині. Це час, коли Симон і Лола, старші, мали своє дитинство, яке дуже відрізняється від дитинства молодших, Гаранс і Венсана. Час – це також дитинство, спільне для всієї четвірки, коли всі вони будували плани на майбутнє: *Notre enfance, nos solitudes, nos premiers émois et nos projets d'avenir*. Час є важливим для близькості, часова перерва в спілкуванні викликає зміни в стосунках. Обійми й поцілунки залишаються, а невимущеність зникає: *L'accolade était là, mais il nous manquait l'abandon*. Час – це також роздуми про молодість... *Encore combien d'années avant d'être vieux?* Про момент, коли вони втратять один одного, коли зв'язок між ними ослабне: *Quand allions-nous nous perdre et comment les liens se distendraient-ils?* Час – це сум про те, що скоро їм прийде подорослішати, забути їхню духовну близькість, їхню взаємну ніжність і цю трохи грубуватую любов. Минулий і допоки теперішній час – це сімейний час для цієї четвірки.

Сімейна зустріч концептуалізується як шкільна перерва, яка протиставляється нудним урокам, тобто окремому життю кожного з четвірки: *Fin de la récréation. La cloche allait sonner. En rang deux par deux*; як воз'єднання клану: *Le clan se ressoudait. La vie se remettait en quatre*, тобто сім'я уявляється кланом, родовою спільнотою.

Метафори передають майбутні зміни в стосунках цієї четвірки. Метафора линяння (зміни хутра, рогів): *la mue*; метафора руйнування: *ce château en ruine*; метафора позбавлення спільництва, ніжності й любові: *Que cette complicité, cette tendresse, cet amour un peu rugueux, il fallait s'en défaire. Il fallait s'en détacher*; метафора розімкнення зчеплених рук: *ouvrir la paume et grandir enfin* позначають зміни життєвих обставин всіх чотирьох; їхнє дорослішання символізується розкриттям долонь, розірванням близькості.

З військової сфери запозичена метафора *permissions* – звільнення; із соматичною лексикою пов'язана метафора *ped de nez* «ніс», глузування; з обманом – *petites grattes* дрібне шахрайство:

Combien de permissions la vie nous accorderait-elle encore? Combien de pieds de nez? Combien de petites grattes?

Зустріч родини автор метафорично називає *un peu de rab* (додатковим часом), *un sursis* (відстроченням), *une parenthèse* (відхиленням), *un moment de grâce* (моментом милості), *quelques heures volées aux autres* (кількома годинами, вкраденими в інших), *la récréation* (перервою). Це втеча без дозволу: *Pendant combien de temps aurions-nous l'énergie de nous arracher ainsi du quotidien pour faire le mur?* (цей вислів, що датується початком ХХ століття, замінив вираз “*sauter le mur*”, але позначає “*quitter un lieu sans autorisation*” – покинути місце без дозволу).

Зі сфери спорту запозичена метафора гри на полі, в команді, в тій чи іншій лізі: *Elle avait changé de camp. D'équipe, plutôt. Elle ne jouait pas contre nous, elle jouait dans une ligue qui nous ennuyait un peu*. Гра поза їхньої команди не сприймається іншими гравцями, вважається чимось подібним до смішного, безглузкого крикету з безліччю правил: *Un genre de cricket à la con avec plein de règles imbitables...*

Висновки. Таким чином, центром концепту FAMILLE в індивідуально-авторському рішенні виступає образ родини, що складається з двох братів і двох сестер. Зміст концепту містить такі складові: спільність у сприйнятті світу, схожість характерів, спільне дитинство, а отже, спільні спогади, захоплення, переживання; стосунки між членами родини, відторгнення інших, «чужих». Аналіз тексту повісті засвідчує, що концепт «сім'я» перетинається з концептами «свій», «чужий». «Своє коло» відбивається в лексемах: *l'équipage* екіпаж, *le clan* клан, *le camp* поле, *l'équipe* команда, *la ligue* ліга. Сім'я в тексті повісті об'єктивується як час, проведений разом, наприклад, перерва після шкільного уроку; як звільнення з військової служби солдата; як екіпаж, спортивна команда, клан тощо.

Метафора у творі А. Гавальда є дійовим засобом вербалізації концепту FAMILLE. Вона всебічно віддзеркалює основні семантичні ознаки концепту розкриває його з нових боків.

Перспективним, на нашу думку, є вивчення способів вербалізації концепту FAMILLE на матеріалі інших творів А. Гавальда, а також комплексне вивчення інших текстових концептів, що знайшли мовне втілення в художній картині світу письменниці.

ЛІТЕРАТУРА

1. Валгина Н.С. Теория текста. Москва : Логос, 2003. 173 с.
2. Баранов А.Н., Добровольский Д.О. Постулаты когнитивной семантики. *Известия АН. Литература и язык*. Т. 56. 1997. № 1. С. 11–21.

3. Тарасова И.А. Категории когнитивной лингвистики в исследовании идиостиля. *Вестник СамГУ. Языкознание*. 2004. № 1 (31). С. 163–169. URL: <http://vestniksamgu.ssau.ru/gum/2004web1/yaz/Tarasova.pdf> (дата звернення: 18.09.2020).
4. Маслова В.А. Поэт и культура : концептосфера Марины Цветаевой. Москва : Флинта, Наука, 2004. 256 с.
5. Gavalda A. *L'Échappée belle*. Paris : Le dillettante, 2009. 166 p.
2. Baranov A.N., Dobrovols'kiy D.O. (1997) Postulates of cognitive semantic [Postulaty kognityvnoyi semantyky]. *Yzvestyya AN. Literatura i mova*. Vol. 56. 1997. № 1. P. 11–21.
3. Tarasova I.A. (2004) Categories of cognitive linguistics in idiostyle research [Katehoriyi kognityvnoyi linhvistyky v doslidzhenni ydyostylya]. *Visnyk SamHU. Yazykoznaniiye*. № 1 (31). P. 163–169. URL: <http://vestniksamgu.ssau.ru/gum/2004web1/yaz/Tarasova.pdf> (accessed: 18.09.2020).
4. Maslova V.A. (2004) Poet and culture: sphere of concepts of Marina Tsvetaeva [Poet i kul'tura: kontseptosfera Maryny Tsvyetayevoyi]. Moscow : Flinta: Nauka.
5. Gavalda A. (2009) *L'Échappée belle*. Paris : Le dillettante.

REFERENCES

1. Valhyna N.S. (2003) Theory of text [Teoriya teksta]. Moscow : Lohos.